

Závěrečná zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

červen 2012

Akreditační komise (dále jen AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 13. – 15. září 2010, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), provedeno hodnocení doktorských studijních programů.

Pro hodnocení doktorských studijních programů Pedagogických fakult jmenovala AK účelovou pracovní skupinu ve složení: prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc. (předsedkyně), prof. PhDr. PaedDr. Miloň Potměšil, Ph.D., prof. PhDr. Milada Rabušicová, Dr., prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc., prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc., prof. PhDr. Lubomír Slavíček, CSc., prof. RNDr. Pavel Höschl, DrSc., prof. Vladimír Tichý, CSc., doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc., doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

AK vycházela ze sebehodnotící zprávy a jejího doplňku za poslední rok zpracovaných a předložených fakultou, z veřejně dostupných informací a z poznatků získaných při hodnotící návštěvě, která se uskutečnila 30. května 2012. Za účelovou pracovní skupinu se návštěvy zúčastnili: Iva Stuchlíková, Ilona Pešatová, Jan Slavík a Vladimír Tichý. Za Pedagogickou fakultu UP (dále jen PdF UP) se jednání zúčastnili prof. PaedDr. Libuše Ludíková, CSc. (děkanka), Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D. (za obor Pedagogika), doc. PhDr. Hana Myslivečková, CSc. (za obor Výtvarná výchova), prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc. (za obor Hudební teorie a pedagogika).

Úvod

PdF UP má akreditovány celkem 4 obory doktorského studia, 3 z nich jsou akreditovány také pro výuku v anglickém jazyce. Standardní doba studia je u všech čtyři roky.

Studium je upraveno univerzitními předpisy (studijní a zkušební předpisy, přijímací řízení, zadávání a zveřejňování prací), doplněnými o fakultní normy (kreditní systém v doktorském studiu, zkoušky z cizích jazyků, normy týkající se disertačních prací). Od května 2011 jsou všechny obhájené práce zveřejňovány na veřejně přístupném univerzitním portálu. V současnosti je v rámci VaVpI budován nový areál pro vědecko výzkumnou činnost a doktorská studia.

Požadavky na studenty jsou nastaveny v kreditním systému jako obecný rámec (proporce studijní, vědeckovýzkumné a pedagogické části), jednotlivé studijní obory je formulují samostatně. Povinnosti doktorandů jsou určeny studijním řádem (publikace v národním i zahraničním recenzovaném odborném tisku, aktivní účast na mezinárodních konferencích, participace na výzkumných aktivitách, výuka v denním studiu bakalářských a magisterských programů, propojení s praxí).

Nově byl formulován požadavek min. jednosemestrálního pobytu studentů doktorského studia v zahraničí. Byly formulovány klíčové oblasti výzkumu, které jsou podporovány z prostředků na specifický výzkum, a studenti jsou vedeni k větším zapojení do těchto výzkumných aktivit formou interní grantové agentury.

DSP	Obor	délka studia	Aktuální počet studentů (P/K)	Platnost akreditace
Pedagogika	Pedagogika	4	39/39	1.11.2015
	Education	4	2/0	1.11.2015
Speciální pedagogika	Speciální pedagogika	4	13/12	31.5.2018
	Special Education	4	3/0	31.5.2018
Specializace v pedagogice	Hudební teorie a pedagogika	4	12/14	27.2.2015
	Music Theory and Education	4		27.2.2015
	Výtvarná výchova	4	6/10	1. 3. 2013

Studijní program Pedagogika, obory Pedagogika, Education

Při institucionálním hodnocení PdF UP na přelomu let 2009/2010 bylo fakultě doporučeno věnovat systematickou pozornost rozsahu a kvalitě doktorského studijního programu *Pedagogika*. Na jaře r. 2011 provedla stálá pracovní skupina AK pro pedagogiku a psychologii podrobné zhodnocení obhájených disertačních prací z let 2008 – 2010, podpořila dosavadní postup fakulty a formulovala doporučení omezit přijímané počty studentů, zúžit vypisovaná témata pouze na pedagogiku a primární pedagogiku, zvýšit nároky na publikační výstupy doktorandů (zejména v časopisech s náročným recenzním řízením) a zvýšit nároky na výběr a činnost školitelů a oponentů disertačních prací.

PdF UP provedla požadované změny, zejména obměnila oborovou radu, přepracovala strukturu a obsah studia, a deklarovala zúžení tematického záběru studia (především omezení oborově didaktických témat). Nově koncipovaný čtyřletý obor byl akreditován v r. 2011.

Ústav pedagogiky a sociálních studií a oborová rada doktorského studijního programu důsledně usilují o zkvalitnění obsahu dosavadního studia – dosaženo bylo intenzivnějšího zapojení studentů doktorského studia do vědeckovýzkumných aktivit (zejména formou grantové soutěže na UP), byl zřízen pravidelný měsíční seminář studentů doktorského studia a zejména byla posílena průběžná kontrola kvality disertačních prací. Oborová rada vypsalala profilující tematické okruhy a nově přijímaní studenti budou k těmto okruhům směřováni

1) Výzkumná, vývojová (umělecká) a další tvůrčí činnost

Za posledních 5 let byly řešeny 4 badatelské projekty GAČR (v současnosti probíhá jeden z nich), jejich zaměření odpovídá klíčovým oblastem výzkum a profilující tématické tohoto doktorského studia. Publikační aktivita školitelů je odpovídající, publikování doktorandů se jen pomalu zaměřuje na výstupy s náročným recenzním řízením mimo sborníkové tituly či domácí časopis.

2) Akademičtí pracovníci

Oborová rada byla zúžena z původních 21 na 14 členů, z toho polovinu tvoří externí členové zastupující významná domácí pracoviště, která realizují podobný studijní obor. Podobně byl zúžen tým vyučujících (z 52 na 12) a školitelů (ze 74 na 19). Tyto změny odpovídají snaze PdF omezit tematickou roztržitost, koncentrovat práci studentů tematicky a školitele vybírat až na výjimky z řad pracovníků PdF UP.

Předsedkyně oborové rady je zároveň novou garantkou oboru (obor je organizačně příslušný k Ústavu pedagogiky a sociálních studií). Personální situace je nyní stabilní, výhledově by mělo dojít k posílení nově habilitovanými mladšími pracovníky.

3) Disertační práce

Od r. 2006 bylo úspěšně obhájeno 96 + 12 (za rok 2011 od původně předložené hodnotící zprávy) prací pod vedením 44 školitelů; 4 z nich byly publikovány jako samostatné monografie. Kvalita obhájených prací byla nicméně různorodá, při předchozích hodnoceních bylo školícímu pracovišti vytýkáno, že se nikoli výjimečně objevuje málo sofistikované uchopení výzkumných problémů, nedostatečné zdůvodnění závažnosti zkoumané problematiky; nízká relevance výzkumných otázek/problémů, nedostatečná práce s literárními zdroji a v některých případech vágní (nebo neúměrně ambiciózní) vymezení cíle a jeho špatná operacionalizace.

Oborová rada reagovala na výtky ke kvalitě prací a využila obhajoby tezí disertačních prací stávajících studentů k důkladnějšímu posouzení věcné i metodologické kvality vznikající práce. Na základě těchto obhajob bylo celkem 20 studentům doporučeno korigovat teoretické zaměření či metodologické řešení práce.

Při tomto hodnocení byla prověřována kvalita prací obhájených v letech 2010 a 2011. Je patrný zatím mírný posun k tematickému sjednocování a omezování oborově didaktického zaměření.

4) Studenti a absolventi

Hodnotící zpráva uvádí za posledních 5 let 96 absolventů rovnoměrně rozdělených v prezenční i kombinované formě studia. V současnosti podle doplnění původní zprávy studuje 78 studentů, 33 studentů má studium přerušeno (dopracovávání disertační práce či zdravotní problémy). V posledním akademickém roce bylo přijato 18 studentů, studium ukončilo 35 studentů – z toho 13 absolventů, 22 neúspěšně, včetně 2 studentů studia v anglickém jazyce (oba z Číny). Požadavky na vědeckovýzkumnou činnost studentů a její publikování či prezentaci na konferencích v průběhu studia jsou náročné rozsahem, bylo by dobře je více zaměřit na kvalitu výstupů, zejména mezinárodních.

Předchozí minimální mobilita studentů by měla být novým opatřením požadujícím min. semestrální studium doktorandů v zahraničí vyřešena.

Studijní program Speciální pedagogika, obory Speciální pedagogika, Special Education

1) Výzkumná, vývojová (umělecká) a další tvůrčí činnost

Za posledních 5 let bylo řešeno 5 badatelských projektů GAČR, jejich zaměření odpovídá klíčovému oblasterem výzkumu ve speciální pedagogice. Publikační aktivita školitelů je odpovídající. Je kladen důraz na publikování doktorandů.

2) Akademičtí pracovníci

Oborovou radu tvoří 13 členů, z toho 6 interních členů (3 profesori, 3 docenti) a 7 externích členů (3 profesori, 4 docenti) zastupující tuzemská a zahraniční pracoviště. Školitele se daří vybírat z řad pracovníků PdF UP. Na jednoho školitele připadá následující počet prací za posledních pět let: prof – 8,7, doc. – 3,75, Ph.D. – 1,29. Mezi školiteli je 7 osob bez titulů doc./prof., kteří však až na výjimku vedou pouze 1 disertační práci.

3) Disertační práce

Obhájené práce mají odpovídající metodologii a jsou zaměřeny na výzkumnou speciálně pedagogickou problematiku.

4) Studenti a absolventi

Hodnotící zpráva uvádí, že od roku 2006 úspěšně ukončilo studijní program 19 absolventů. V současné době je v prezenční formě 13 studentů a v kombinované formě 12 studentů doktorského studijního programu. Mezi další povinnosti doktorandů patří publikování v národním i zahraničním recenzovaném odborném tisku, aktivní účast na mezinárodních konferencích, zahraniční mobilita.

Studijní program Specializace v pedagogice, obory Hudební teorie a pedagogika, Music Theory and Education

1) Výzkumná, vývojová (umělecká) a další tvůrčí činnost

Pracoviště vykazuje 4 granty GAČR a 1 grant ESF. Z toho 2 obhájeny do r. 2011, další 3 jsou rozpracovány a řešeny. V rámci specifického výzkumu studentů byly obhájeny 4 granty v roce 2010 a 4 granty v roce 2011. Výzkum v rámci doktorského studijního programu Hudební teorie a pedagogika je zaměřen na dva směry, a to 1) hudební pedagogika s přesahy do hudební psychologie a teorie, 2) historie hudební kultury 18., 19. a 20. století – regionální aspekty.

2) Akademičtí pracovníci

Oborová rada je složena z významných odborníků oboru, účast externích a interních pracovníků je přiměřená a odpovídá standardním požadavkům. Na vedení doktorandů se podílí 14 školitelů. Personální zajištění oboru je dobré, včetně výhledu do budoucna. Věková struktura je vyvážená. Tvůrčí činnost akademických pracovníků je kvalitní.

3) Disertační práce

Volba témat disertačních prací se odvíjí od výše (v odst. 1) uvedených směrů badatelských aktivit pracoviště. Po přehlednutí soupisu disertačních prací konstatujeme, že oba směry výzkumu, zmíněné v uvedeném odstavci, jsou v celkovém objemu prací zastoupeny rovnovážně. S ohledem na smysl a poslání oboru Hudební teorie a pedagogika by bylo vhodné klást důraz zejména na první z obou směrů, tj. hudební pedagogika s přesahy do hudební psychologie a teorie; témata by se neměla přelévat do oblasti, jejíž řešení a mapování je v kompetenci muzikologie.

Kvalita předložených disertačních prací je dobrá, práce odpovídají standardním požadavkům na doktorskou disertaci.

Nejzdařilejší doktorské disertace jsou ve zkrácené podobě publikovány v anglickém překladu v recenzovaném sborníku.

4) Studenti a absolventi

Stávajících 26 studentů (12 v prezenční a 14 v kombinované formě) vede 10 interních školitelů z PdF UP a 4 školitelé externí. Průměrný počet vedených prací na školitele je 3,5. Požadavky na studenty i hodnocení jejich studia má obvyklou podobu. Povinnosti doktorandů jsou standardní: absolvování zkoušek z předepsaných povinných předmětů a z vybraných předmětů povinně volitelných, průběžná publikační činnost v recenzovaných časopisech či

sbornících, pedagogická práce v rámci katedry. Za sledované období 5 let absolvovalo 8 studentů zahraniční mobilitu.

Studijní program Specializace v pedagogice, obor Výtvarná výchova

V České republice jde o první doktorské studium v oboru Výtvarné výchova zajišťované samostatnou oborovou radou, tj. mimo konsorcium pedagogických fakult UK v Praze, MU v Brně a UJEP v Ústí nad Labem. Studijní program probíhá teprve dva roky.

1) Výzkumná, vývojová (umělecká) a další tvůrčí činnost

Na pracovišti byl za posledních 5 let řešen jeden post-doc projekt GAČR. Pracoviště je v přípravě projektů aktivní a klade důraz na didaktickou profilaci témat (za posledních 5 let pět didakticky zaměřených projektů mimo GAČR), takové projekty se však u vědeckých grantových agentur obtížně prosazují v konkurenci s ne-didaktickými obory, zejména jedná-li se o umělecko-pedagogický obor. Strategie pracoviště proto směřuje k vytvoření několika základních oblastí výzkumné specializace, v jejichž rámci by bylo možné kumulativně rozvíjet poznávání a integrovat různé typy projektů i teorii s praxí pod zastřešením společného tématu. Vytyčené oblasti poskytují dobré předpoklady k součinnosti vědecké (reflektivní) a umělecké (expresivní) stránky oboru. Výhledově lze tyto výzkumné oblasti dále teoreticky zpracovat a empiricko-výzkumně zakotvit.

2) Akademičtí pracovníci

Oborová rada je složena z 11 odborníků (6 profesorů, 5 docentů) jednak z oboru výtvarná výchova, jednak z oborů spolupracujících, které vyhovují charakteru výtvarné výchovy. Předsedkyně oborové rady je zároveň garantkou oboru. Do budoucna by bylo vhodné do oborové rady zařadit mladé habilitované odborníky z pracoviště.

Školiteli jsou odborníci jak z oblasti reflektivní, tak umělecké – expresivní. Průměrná vytíženost školitelů je 1,8 práce na jednoho školitele. Na pracovišti jsou připravovány dvě habilitace mladých odborníků, kteří jsou perspektivními školiteli.

3) Disertační práce

S ohledem na méně než pětiletou dobu existence tohoto studijního programu (od r. 2009) je zde řešeno 10 disertačních úkolů a byla obhájena jedna disertační práce. Její téma odpovídá zaměření oboru a text přináší kvalitní a tvořivě uchopené poznatky. V příštích disertacích by však bylo žádoucí zvýšit podíl cizojazyčné literatury a věnovat pozornost metodologii výzkumů, přesnému vymezení otázek a logické konzistenci vztahů mezi stanoveným cílem, řešenými otázkami (problémy), použitými metodami a interpretací výsledků. Stanovená témata by měla věnovat větší pozornost edukační realitě (ať již ve školách anebo galeriích či muzeích), o níž je v oboru stále nedostatek empiricko-výzkumných poznatků.

4) Studenti a absolventi

Ve studijním programu je zařazeno 16 aktivních studentů, z toho 6 v prezenční formě a 10 v kombinované formě studia, 1 absolvent obhájl disertační práci v r. 2011. Nároky na přijímací řízení, dílčí i výstupní zkoušky odpovídají standardům oboru na jiných pracovištích s analogickým studijním programem u nás (Praha, Brno, Ústí nad Labem). Rozsah a zejména

kvalita publikační činnosti doktorandů (publikace v recenzovaných časopisech) jsou ztíženy relativním nedostatkem vhodných periodik pro tento obor (nejenom u nás, ale i ve světě), nicméně pracoviště mu věnuje soustředěnou pozornost a řadí jej ke svým silným stránkám. Naopak malý je rozsah mobility doktorandů, ovlivněný však též krátkou dobou existence programu.

Závěry

AK konstatovala, že PdF UP usiluje o rozvoj kvality svých doktorských studijních programů. Obor Výtvarná výchova je stále spíše ve fázi rozběhu (1 absolvent), u dalších tří oborů fakulta disponuje rozsáhlejšími zkušenostmi. V případě oboru Pedagogika se v předchozím období fakultě nedařilo požadovanou kvalitu udržet, zejména z toho důvodu, že se obor příliš vnitřně diferencoval, zahrnul oborové didaktiky a vzhledem k vysokému počtu studentů a školitelů selhávala kontrola kvality disertačních prací, včetně kritické reflexe oponentů. Na problémy zjištěné u tohoto oboru při předchozích hodnoceních PdF UP rychle a vhodně reagovala, je ovšem třeba zúžení a zkvalitnění oboru dokončit a vyšší kvalitu udržet.

Doporučení pro vedení fakulty

1. Pokračovat ve stabilizaci oboru Pedagogika, průběžně vyhodnocovat, nakolik přijatá opatření vedou ke zvýšení kvality studia.
2. Důsledně dbát na vysokou kvalitu metodologické přípravy studentů, srovnatelnou s úrovní obvyklou v mezinárodních pedagogických společnostech.
3. Preferovat kvalitu publikačních výstupů doktorandů před velkým rozsahem výstupů jen lokálního významu.
4. Podporovat zahraniční mobilitu studentů doktorských studijních programů a publikování v oboru recenzovaných periodikách.
5. Při výběru a volbě témat disertačních prací v oboru Hudební teorie a pedagogika klást důraz na témata, zaměřená k problematice hudební pedagogiky s přesahy do hudební psychologie a teorie.

Závěry k akreditacím

AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Pedagogika* se studijním oborem *Pedagogika*, doktorského studijního programu *Education* se studijním oborem *Education*, doktorského studijního programu *Specializace v pedagogice* se studijními obory *Hudební teorie a pedagogika* a *Výtvarná výchova* a doktorského studijního programu *Specialisation in Education* se studijním oborem *Music Theory and Education* do 31.5.2018.